

PARAGRAAF 3. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In deze paragraaf worden de gemeentelijke risico's financieel vertaald en afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit om risico's af te kunnen dekken. De weerstandscapaciteit wordt afgestemd op het risicoprofiel van de gemeente, waarbij de ratio voor het weerstandsvermogen minimaal 1,0 moet zijn. Dit beleid is vastgelegd in de nota 'risicomanagement en weerstandsvermogen'. Deze nota is in 2015 geactualiseerd.

Top 10 risico's

Elk jaar wordt een geactualiseerd risicoprofiel met de Top 10 van risico's opgenomen in deze paragraaf.

1. Jeugdzorg (structureel risico)

Sinds 1 januari 2015 is het een gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de taken op het gebied van jeugdzorg. Dit gaat gepaard met een strikte efficiencykorting voor de gemeente. De kortingen leiden ertoe dat de gemeente in 2019 ongeveer € 6 miljoen minder beschikbaar heeft voor de uitvoering van de jeugdzorgtaken. Onze gemeente heeft als doelstelling om de taak binnen Rijksbudget uit te voeren. De risicofactoren hierbij zijn:

- de korting die het Rijk toepast leidt tot onvoldoende middelen zijn voor de uit te voeren taken;
- verwachte autonome groei van gemiddeld 4%;
- onvoldoende invloed op en onvolledige informatie over de doorverwijzing naar zeer dure zorgvormen;
- de Jeugdwet is een open-eind-regeling.

Maatregelen/ontwikkelingen

Alleen door meer vergaande hervormingen kunnen we deze korting opvangen zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van ondersteuning die we Roosendalers die dat nodig hebben kunnen bieden.

Speerpunten van onze strategie daarbij zijn:

- De transformatieopgave binnen het jeugdstelsel is volledig gericht op de afname van het gebruik van specialistische zorg. We zetten de doorontwikkeling van de wijze van bekostiging gespecialiseerde Jeugdzorg in de vorm arrangementsbekostiging voort;
- Er is een bestemmingsreserve ten behoeve van investeringen in het voorliggend veld gecreëerd;
- Er bestaat een bestemmingsreserve sociaal domein om financiële tegenvallers op te vangen;
- Reductie van kosten die niet direct met zorg te maken hebben (zoals administratieve lasten, vervoer en huisvesting);
- Versterken van 'WegWijs Roosendaal'.

2. Marktrisico's Ruimtelijke Ontwikkeling (met name Majoppeveld) (incidenteel risico)

Het marktrisico betreft het negatieve effect op het grondexploitatie resultaat als gevolg van de volatiliteit van de grondmarkt. Marktrisico's bij de projecten met betrekking tot ruimtelijke ontwikkeling zijn:

- De concurrentie op de markt van bedrijventerreinen en woningen is groot en een vergelijking op prijs is snel gemaakt.
- De verwachting in de regio West-Brabant is dat de komende jaren naar bedrijventerreinen en woningen nog wel vraag bestaat. De regionale planningsopgave op langere termijn is onzeker.
- Economische ontwikkeling bij grond- weg en waterbouw zou kunnen leiden tot hogere kostprijzen en een daarmee oplopend kostenniveau. Inflatiepercentage is thans beduidend lager dan voorgaande jaren. De vraag is of deze ontwikkeling zich structureel doorzet.

Maatregelen/ontwikkelingen

De getroffen beheersmaatregelen zijn:

- Scherpe prijsconcurrentie en alert zijn op mogelijkheden welke vanuit de markt worden aangeboden (timing). De verkoopprijs is naar beneden bijgesteld.
- Ruimtelijke mogelijkheden vergroten en flexibiliteit aanbrengen in kavels en plannen (omgevings- en bestemmingsplannen).

3. Aanpassing landelijk verdeelmodel BUIG-middelen (structureel risico)

Door het ministerie wordt jaarlijks het budget vastgesteld op landelijk niveau. Vervolgens vindt een verdeling naar de gemeenten plaats op een groot aantal kenmerken, die niet beïnvloedbaar zijn door de gemeente. Met de invoering van het nieuwe landelijke objectieve verdeelmodel krijgt Roosendaal vanaf 2018 jaarlijks ongeveer € 4,2 mln meer. Er is landelijk, op initiatief van de grote steden, discussie ontstaan over dit verdeelmodel. Mogelijk wijzigt het verdeelmodel nog.

Maatregelen/ontwikkelingen

De discussie landelijk over het verdeelmodel wordt nauwlettend gevolgd.

4. Algemene Uitkering gemeentefonds valt lager uit dan begroot (structureel risico)

De gemeentebegroting houdt gelijke tred met de gemeentefondsuitkering. De ontwikkeling van de omvang van de Algemene Uitkering is afhankelijk van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Ontwikkelingen van de rijksuitgaven bevatten hierdoor voor ons onzekere factoren. Denk hierbij aan veranderende economische omstandigheden, wijziging in herverdelingsmaatstaven en/of bezuinigingen van het Rijk (samen trap op, samen trap af) en onvoorziene aanpassing van de accresontwikkeling/ uitkeringsfactor.

Maatregelen/ontwikkelingen

De gemeente heeft nauwelijks invloed op de hoogte van de algemene uitkering. Circulaires worden op gevolgen bezien en we monitoren de ontwikkelingen om snel structureel bij te kunnen sturen.

Bijsturing vindt met name plaats via onze P&C-cyclus (in dit geval via de kadernota, programmabegroting en/of bestuursrapportage).

5. Invoering nieuwe WMO (structureel risico)

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de (nieuwe) WMO. Onze gemeente heeft als doelstelling om de wet binnen het beschikbare Rijksbudget uit te voeren.

In 2014 heeft het Kabinet de verantwoordelijkheid voor de taken op het gebied van AWBZ begeleiding bij de gemeente neergelegd per 1 januari 2015. Dit ging gepaard met een strikte efficiencykorting voor de gemeente. Deze ontwikkeling heeft erin geresulteerd dat de risico inschatting met betrekking tot de budgetoverschrijding bij de uitvoering van de WMO is verhoogd. De WMO is een open-einde-regeling waardoor overschrijding tot de risico's behoort. Er bestaat het risico dat de korting die het Rijk toepast betekent dat er onvoldoende middelen zijn voor het uitvoeren van de taak binnen Rijksbudget.

Maatregelen/ontwikkelingen

De bestemmingsreserve sociaal domein is gecreëerd om financiële tegenvallers op te vangen.

Reductie kosten Wmo-zorg op indicatie door versterking van het voorliggend veld (o.a. door inzet investeringsfonds sociaal domein); Samen met onze partners werken we gericht aan de gewenste cultuuromslag bij professionals en inwoners ('WegWijs Roosendaal').

6. Onderwijshuisvesting (structureel risico)

Uit landelijke benchmarks blijkt dat de normkosten voor de bouw van nieuwe scholen stijgen. Niet precies helder is hoe hoog die normkosten dan zouden moeten zijn. Het risico dat de huidige middelen voor onderwijshuisvesting niet voldoende zijn is zeer aannemelijk. Dit geldt met name voor het primair Onderwijs, ook omdat nog geen afspraken zijn gemaakt met betrekking tot de doordecentralisatie. Deze verwachte ophoging van het budget staat los van de keuze om wel of niet te doordecentraliseren.

Maatregelen/ontwikkelingen

Landelijk worden de ontwikkelingen gevolgd. De ontwikkelingen zullen meegenomen worden in de discussie over doordecentralisatie. Mogelijk zal er ook op landelijk niveau worden nagedacht over de financiering van scholen, waardoor de budgetten mogelijk zullen veranderen.

7. Overschrijding budget Beschermd Wonen (incidenteel risico)

Eén van de taken in de WMO is dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor beschermd wonen van mensen met psychische of psychosociale problemen, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie. Er is een sterke stijging te zien van het aantal aanvragen, het betreft een open-eind-regeling. Uitvoering van deze regeling gebeurt regionaal met Bergen op Zoom als centrumgemeente.

Maatregelen/ontwikkelingen

Met de regio zijn beheermaatregelen afgesproken. Er moet ingezet worden op zwaardere ambulante ondersteuning of begeleid wonen. Ook wordt ingezet op een snellere afschaling van zorg en uitstroom uit beschermd wonen.

8. Gemeente wordt aangesproken op lokale garantstellingen (incidenteel risico)

De gemeente staat garant voor lokale verenigingen en instellingen. Bij een eventueel faillissement van een van de partijen bestaat het risico dat de instelling het opgenomen geld niet kan terugbetalen of dat de gemeente als garantsteller het restantbedrag moet betalen.

Maatregelen/ontwikkelingen

Organisatorisch is het proces van garantstellingen, inclusief de inschatting van de risico's, centraal verankerd. De gebruikelijke risicobeperkende maatregelen, zoals: het eerste recht van hypotheek, borgstellingen ed. worden toegepast.

9. Extra onderhoud van gemeentelijke gebouwen

In 2014 zijn de kaders vastgoed vastgesteld, in 2015 zijn de kernportefeuille en de ontwikkelportefeuille bepaald. Al het overige vastgoed is in een verkoopportefeuille geplaatst. Reden hiervoor was dat de jaarlijkse onderhoudslasten van het gemeentelijk vastgoed hoger waren dan de in de begroting hiervoor gereserveerde middelen. Met de verkoop van het overige vastgoed komt hier weer evenwicht in. Het risico bestaat dat deze verkoop langer duurt dan verwacht. Daarnaast is nog onduidelijk wanneer en hoeveel onderwijsgebouwen met de doordecentralisatie bij de gemeente blijven/ terugkomen.

Maatregelen/ontwikkelingen

De doordecentralisatie heeft vertraging opgelopen ten opzichte van de eerste planning, dit heeft invloed op de kernportefeuille. Voor overige ontwikkelingen zie paragraaf 1 Vastgoed.

10. Gemeente wordt aangesproken op garantstellingen corporaties (incidenteel risico)

De gemeente staat garant voor ongeveer € 330 miljoen, dit betreft een achtervang voor woningcorporaties. Voordat de gemeente hierop aangesproken kan worden, treden eerst andere mechanismen in werking, namelijk het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), de volstortverplichting van woningcorporaties bij WSW en gedeelde achtervang van het Rijk en alle deelnemende gemeenten.

Maatregelen/ontwikkelingen

De woningcorporaties worden beoordeeld door toezichthouders (Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijk relaties, Centraal Fonds Volkshuisvesting en WSW). In de sector woningbouwcorporaties is een adequaat stelsel van controle, toezicht en risicobeheersing aanwezig in opzet. De rapportages van de toezichthouders worden door de gemeente meegenomen in de bestuurlijke en ambtelijke overleggen met de woningbouwcorporaties. Op die manier houdt de gemeente een vinger aan de pols.

Toelichting op het weerstandsvermogen

Risicoprofiel

Het risicoprofiel voor de programmabegroting 2018 is tot stand gekomen door voor alle organisatieonderdelen de risico's in het desbetreffende werkveld te bepalen. Aan elke risicovolle gebeurtenis is een kans en een financiële waarde toegekend. Omdat niet alle risico's zich (maximaal) of gelijktijdig zullen voordoen, is een zogeheten statistische Monte Carlo risico-simulatie uitgevoerd. Daarmee is berekend hoe groot de weerstandscapaciteit is die minimaal benodigd is, om met een waarschijnlijkheid van 90%, de gevolgen van zich eventueel voordoende risico's af te kunnen dekken.

In totaal zijn er voor de organisatie 79 risico's in beeld gebracht, waarvan 69 met een geldgevolg. In onderstaande tabel is per vakje het aantal risico's geclassificeerd naar risicobedrag en de kans dat een risico zich zal voordoen. Het risicoprofiel is een momentopname.

geld	Netto				
	5	2	1	2	
$x > \text{€ } 1.000.000$	5	2	1	2	
$\text{€ } 500.000 < x < \text{€ } 1.000.000$	4	1			2
$\text{€ } 200.000 < x < \text{€ } 500.000$	4	7	1		
$\text{€ } 50.000 < x < \text{€ } 200.000$	3	9			2
$x < \text{€ } 50.000$	18	4	2		2
Geen geldgevolgen	4	3	2	1	
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

De benodigde weerstandscapaciteit

Indien alle geïdentificeerde gemeentelijke risico's zich gelijktijdig en in maximale omvang voor doen is een bedrag van € 68,0 miljoen benodigd. Dit zal in de praktijk echter niet het geval zijn, zodat het reserveren van dit maximale bedrag niet noodzakelijk is. De risicosimulatie toont aan dat met een waarschijnlijkheid van 90% een bedrag van € 13,8 miljoen voldoende is om de geïdentificeerde risico's in financiële zin te kunnen afdekken (= benodigde weerstandscapaciteit).

De beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende componenten:

A. De vrij aanwendbare algemene reserves (incidenteel karakter)

Deze bestaan uit:

Algemene reserve

Algemene saldireserve

Specifieke risico reserve sociaal domein

Totaal

Stand 31-12-2018

€ 7.827.317

€ 939.741

€ 5.071.015

€ **13.838.073**

B. De vrij aanwendbare bestemmingsreserves (incidenteel karakter)

Bestemmingsreserves zijn vrij aanwendbaar voor zover deze niet zijn belast met verplichtingen aan derden, respectievelijk wanneer zij niet de functie hebben van een egalatierreserve. Indien een risicogebeurtenis zich voordoet heeft de gemeenteraad de mogelijkheid om de bestemming van de reserve te wijzigen ter dekking van het risico. De volgende (delen van) bestemmingsreserves worden als vrij aanwendbaar aangeduid:

	<u>Stand 31-12-2018</u>
Bestemmingsreserve rijks- & gemeente monumenten	€ 545.238
Bestemmingsreserve nieuw- en verbouwing stadskantoor	€ 10.357.428
Bestemmingsreserve Vitale Wijken en Dorpen	€ 862.905
Bestemmingsreserve courage	€ 63.653
Bestemmingsreserve mobiliteit	€ 373.310
Bestemmingsreserve vastgoed	€ 3.159.617
Bestemmingsreserve investeringsimpuls economie, meer specifiek de binnenstad	€ 1.903.282
Bestemmingsreserve Groenfonds	€ 240.360
Bestemmingsreserve nog te bestemmen overschot begroting	€ 959.319
Bestemmingsreserve investeren in voorliggend veld	€ 0
Bestemmingsreserve riolering	€ 140.000
Bestemmingsreserve duurzaamheidsfonds sportaccommodaties	€ 500.000
Bestemmingsreserve ontsluiting Tolberg	<u>€ 750.000</u>
Totaal	€ 19.855.112

C. De onbenutte belastingcapaciteit (structureel karakter)

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de werkelijk opgelegde en de maximaal te heffen Onroerend Zaak Belasting (OZB). De raad heeft de mogelijkheid om in geval van een calamiteit de financiële gevolgen te dekken met een verhoging van de OZB. Conform de beleidsnota 'risicomanagement en weerstandsvermogen' is dit 2% van de in 2018 op te leggen aanslagen = 2% x € 12.953.850 = € 259.077.

D. De post onvoorzien in de programmabegroting (structureel karakter)

De post onvoorzien van € 150.000 wordt ook als weerstandscapaciteit aangemerkt. Het is een structureel opgenomen begrotingspost, waartegenover geen directe uitgaven geraamd staan en die ingezet wordt voor onvoorziene, incidentele tegenvallers.

Kapitalisatiefactor

Gezien de structurele beschikbaarheid en de mogelijkheid om de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien structureel in te zetten ter dekking van risico's wordt conform de beleidsnota 'risicomanagement en weerstandvermogen' een kapitalisatiefactor toegepast van 2,5.

In deze begroting wordt, overigens evenals in 2017, géén 'correctie bespaarde rente' aangebracht bij de vrij aanwendbare reserves. Vanwege een wijziging van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) mag er vanaf 2017 geen bespaarde rente over bestemmingsreserves ten gunste van de exploitatie worden gebracht. Dit is een afwijking op de beleidsnota 'risicomanagement en weerstandsvermogen'. Bij actualisatie van deze beleidsnota zal dit worden aangepast.

De beschikbare weerstandscapaciteit ziet er voor de gemeente Roosendaal per 31-12-2018 als volgt uit:

	Begroting 2017 (per 31-12-2017)	Begroting 2018 (per 31-12-2018)
<u>Structureel karakter</u>		
- Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	256.000	259.000
- Post Onvoorzien	134.000	150.000
	-----	-----
	390.000	409.000
Kapitalisatiefactor structurele beschikbaarheid	2,5	2,5
	-----	-----
subtotaal weerstandscapaciteit exploitatie	975.000	1.022.500
<u>Incidenteel karakter</u>		
Vrij aanwendbare algemene reserves:	19.823.000	13.838.000
Vrij aanwendbare bestemmingsreserves:	19.949.500	19.855.000
subtotaal weerstandscapaciteit vermogen	39.772.500	33.693.000
Totale weerstandscapaciteit	40.747.500	34.715.500

De beoordeling van het weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de volgende ratio en bedraagt per 31 december 2018:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 34,7 mln}}{\text{€ 13,8 mln}} = 2,5$$

In de nota 'beleid risicomangement en weerstandsvermogen' is het streefgetal voor het weerstandsvermogen vastgesteld op een minimale waarde van 1,0. De ratio van het weerstandsvermogen per 31 december 2018 voldoet met de waarde 2,5 aan deze norm. Ten opzichte van het vorige meetmoment, in de jaarrekening 2016, is de ratio met 0,8 gedaald. Dit komt met name doordat de beschikbare weerstandscapaciteit verlaagd is. Met name de Algemene Reserve en de Risicoreserve sociaal domein zijn een aantal miljoenen lager. Daarnaast is de benodigde weerstandscapaciteit licht toegenomen. De belangrijkste wijzigingen in de Top 10 zijn:

- Risico op tekorten vanwege het landelijke verdeelmodel BUIG-budget is toegenomen
- Risico op onderwijshuisvesting is toegenomen
- Risico op financiële tekorten WVS-groep is afgenomen doordat bij de Kadernota 2018 hier extra middelen voor beschikbaar zijn gesteld, deze staat niet meer in de Top 10.
- Het risico op Beschermd Wonen is groter geworden en is nieuw in de Top 10.
- Het risico op projectrisico's is lager geworden en staat niet meer in de Top 10. Dit komt vooral door de positieve uitspraak van de Raad van State over het bestemmingsplan Bulkstraat.
- Het risico over het onderhoud gemeentelijke gebouwen is in de Top 10 terechtgekomen na bovenstaande wijzigingen.

Vooruitblik: Voorzichtigheid blijft geboden

Voor de duidelijkheid: de hoogte van de weerstandsratio zegt niets over eventuele vrije ruimte binnen de begroting. Onder elke bestemmingsreserve liggen immers plannen. Voor het uitvoeren van deze plannen worden uitnamen gedaan uit die bestemmingsreserves. Indien vooruit wordt gekeken naar de toekomstige uitnamen, dan zal de ratio de komende jaren gaan dalen. Aanwending van reserves in de komende jaren zal zich namelijk onmiddellijk vertalen in een daling van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Ter illustratie zijn onderstaande reserves (deels) geëlimineerd:

- Specifieke risico reserve sociaal domein (50% geëlimineerd)	€	2.500.000
- Bestemmingsreserve nieuw- en verbouwing stadskantoor	€	10.357.428
- Bestemmingsreserve Vitale Wijken en Dorpen	€	862.905
- Bestemmingsreserve investeringsimpuls economie, meer specifiek de binnenstad	€	1.903.282
- Bestemmingsreserve duurzaamheidsfonds sportaccommodaties	€	500.000

Totaal te elimineren beschikbare weerstandscapaciteit € 16.123.615

De aanwending van de reserves conform bovenstaande aannamen leidt, bij een gelijkblijvend risicoprofiel en de daarmee samenhangende benodigde weerstandscapaciteit, tot de onderstaande voorspelling ten aanzien van de ratio:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Voorspelling Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Voorspelling Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 18,6 mln}}{\text{€ 13,8 mln}} = 1,3$$

Kengetallen

Het besluit tot wijziging van het BBV is in mei 2015 aangepast vastgesteld. Dit in verband met het opnemen van kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (Artikel 11 BBV). Het betreft:

- netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit.

Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze van de kengetallen heeft geen functie als normeringinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies. De invoering van de set van vijf kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in de beoordeling van de financiële positie kan betrekken. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente. Hoe de kengetallen berekend moeten worden, is vastgelegd in een ministeriële regeling (9 juli 2015, nr. 2015-0000387198)

Begroting 2017	Verloop van de kengetallen					
	Jaarverslag 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Kengetallen:						
netto schuldquote	47%	64%	68%	57%	55%	46%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	39%	58%	63%	52%	50%	41%
solvabiliteitsratio	33%	27%	24%	27%	29%	33%
structurele exploitatieruimte	2%	0%	2%	1%	1%	1%
grondexploitatie	19%	11%	15%	12%	9%	6%
belastingcapaciteit	103%	99%	108%	108%	108%	108%

Beoordeling kengetallen

Netto schuldquote: De netto schuldquote geeft de hoogte van de schulden aan in relatie tot de jaarlijkse inkomsten en geeft hierdoor een indicatie van de flexibiliteit van de begroting. Indien dit kengetal hoger is dan 130% wordt dit als onvoldoende (cf VNG, Wet HOF) beoordeeld.

Solvabiliteitsratio: De solvabiliteit geeft de verhouding tussen het eigen en vreemd vermogen aan. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% heeft een gemeente haar bezit zeer zwaar belast met schuld. Bij een solvabiliteit van onder de 20% (cf VNG, Wet HOF) staat het licht op rood. Op dit moment geeft het kengetal geen directe aanleiding tot actie.

Structurele exploitatieruimte: Dit kengetal geeft aan in hoeverre structurele lasten ook gedekt worden met structurele baten. Een kengetal van 0% of hoger geeft aan dat er sprake is van een structureel sluitende begroting. Dit is in Roosendaal het geval.

Grondexploitatie: dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten. Het is lastig om een norm te bepalen voor dit kengetal. Wel geeft het aan of een gemeente veel geld heeft gestopt in haar grondexploitatie, dit geld dient namelijk nog wel terugverdiend te worden. De laatste jaren ligt met name de focus op het ontwikkelen van beschikbare gronden, daarnaast zijn de gronden afgewaardeerd naar actuele boekwaarden. Hierdoor is bij dit kengetal een dalende trend zichtbaar.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De woonlasten zijn voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomst. De hoogte van deze woonlasten geeft aan in hoeverre de gemeente al gebruik heeft moeten maken van deze optie voor het verkrijgen van extra inkomsten.